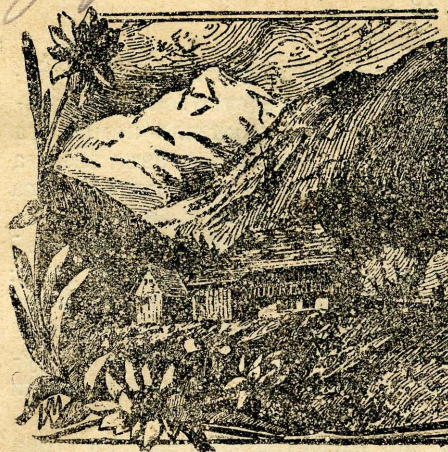

БЪЛГАРСКИ ТУРИСТИ

ОРГАНЪ НА
БЪЛГАРСКОТО
ТУРИСТИЧЕСКО
ДРУЖЕСТВО

LE TOURISTE BULGARE. — DER BULGARISCHE TOURIST. СПИСАНИЕ ЗА ТУРИЗЪМЪ И ПРИРОДООПИСАНИЕ.

Редакторъ: СТ. ИВ. ПОПЛУКОВЪ.

излиза мѣсечно (освѣтнъ юлий и августъ). Струва за нечленове годишно 2 лева, за членове — 1 л., въ странство — 2'50 франка.

Всичко се изпраща: София, «Българско Туристско Дружество».

Год. X.

София, ноемврий 1911 г.

Брой 9.

Н. Д. См-въ.

Бъдещата ни дѣятелность.

2. Дѣйността на клоноветъ прѣзъ зимния сезонъ.

Извѣстно е, че прѣзъ зимния сезонъ почти всички културни институти, музикални дружества, дружества за закрила на бѣдни, старци, дѣца и други проявяватъ най-ползотворна дѣятелность. За спортнитѣ организации, и частно за туристическитѣ дружества, това е сезона на вечеринкитѣ, баловетѣ, срѣщитѣ, и съвсѣмъ рѣдко, или почти никакъ не, на туристически сказки и курсове. Изглежда, че съ това се свършва зимния имъ активъ. Но достатъченъ ли е той за дружества, подобни на нашето, съ такова обширно поле за работа, съ такава висока културна цѣль и прѣднамѣрение? — Едва ли! Ние трѣбва да насочимъ нашата дѣйность и въ друго направление, въ което съвсѣмъ малко, или никакъ не се е работило. Прѣди всичко ние трѣбва да се възпитае като туристи и послѣ да популяризираме туристиката, между обществото, между младежъта и ученичеството, съ което да прѣмахнемъ създалото се убѣждение, че нашето дружество е „гивечъ дружество“, безъ всѣкакви повисоки стрѣмежи. Постигнемъ ли това, или стрѣмимъ ли се

къмъ него, ние можемъ да разчитаме на подкрѣпата и симпатитѣ на обществото, държавата, а Министерството на Просвѣтата, при една подобна дѣйность, не би ни отказало помощта си. Резултатъ отъ досегашната наша дѣйность прѣзъ зимата е малкото приходи за дружествената каса и нѣколко часа весело прѣкарване и доволство. Но, обогатяватъ ли ни тѣ сѣ нови знания по отношение на туристиката на която служимъ? Не. Ние имаме въ нашитѣ устави прѣдвидени слѣднитѣ цѣли: насърчение на планинарството, туризма, и обръщането на безразборното, безцѣлно и безполезно бродене, въ систематично и добро проучване и запознаване съ природнитѣ хубости и феномени, въ издирване и съхранение на исторически паметници.

Дали ние сме подготвени до извѣстна степенъ за това и дали сме направили много въ това направление? Изглежда, че не. За да можемъ, слѣдователно, напълно да реализираме прѣдвиденитѣ цѣли въ устава, трѣбва да бждемъ подготвени, а това най-добрѣ може да се постигне прѣзъ зимата. Какъ бихме могли да се подготвимъ? Ето въпроса върху който трѣбва да се спремъ и който, може би, не за пръвъ пѣтъ се повдига. Като отваряме курсове и уреждаме сказки, въ които да се запознаваме съ туристическото дѣло въ родината си и въ чужбина, съ географията, историята и зоологията на България, съ всички нейни паметници и красоти, и съ такива въ чужбина; съ начина по който трѣбва да се събиратъ и съхраняватъ, историческитѣ цѣнности, народни пѣсни и умотворения, писмени паметници и монети, съ начина на воденето на излети, фотографирване и пр. пр.; нѣща необходими на истинския туристъ, дѣйността на когото трѣбва да доставя и нѣщо, за дружественитѣ сбирки, музеи и животъ. Да си признаемъ, че прѣзъ врѣме на нашитѣ излети, които извършваме повечето близко до природата изъ планинитѣ и селата, или пъкъ изъ мѣста съ *историческо*, индустриално или др. значение, намъ попадѣтъ различни паметници рѣкописи, врѣзки или други тѣмъ подобни, написани по грѣцки, римски или славянски, които, като не можемъ да отгадаемъ поне отъ кое врѣме сж, отминаваме, безъ да ги направимъ извѣстни комуто и да било. Сжщото се случва и съ различнитѣ нар. пѣсни, обичаи и пр., съ земнитѣ пластове и находящитѣ се въ тѣхъ вкаменелости и пр. и пр. А това е единъ недостигъ въ нашитѣ излети.

Слѣдъ всичко до тукъ, като се има прѣдвидъ че българския туристъ излиза отъ различнитѣ слоеве на обществото, което напоследѣкъ, взе да показва по голѣмъ интересъ къмъ нашата дѣйность, още и това, че много младежи и ученици обикалятъ планинитѣ и градоветѣ безъ да могатъ да използватъ всичко, то необходимо е да се обмисли повдигнатия тукъ въпросъ, и се прѣдприеме нѣщо за по-доброто испол-

зване на зимния сезонъ, съ подобни кратко-врѣмени курсове гдѣто всѣки, съ удоволствие, би прѣкаралъ нѣколко часа отъ свободното си врѣме.

Имаме ли възможность да сторимъ това? би казалъ всѣки, тъй като подобни курсове и дѣйность изискватъ подготвени хора. Въ първо врѣме, особено въ малкитѣ градове и дѣто клоноветѣ сж слаби, това е невъзможно. Но, при клонове, като Търновския, Софийския, Пловдивския, Плѣвенския, и т. н., дѣто има достатъчно членове, много учители, и хора които достойно да организиратъ подобна една работа, мисля, че е необходимо само добра воля и настойчивость.

Но най-сетнѣ, и да нѣмаме подобна възможность, трѣбва да се създаде, защото това е което ще ни изведе отъ вѣлото сжществуване, констатирано въ послѣдния ни съборъ въ Пловдивъ.

Излетъ на клона „Брянощица“ въ с. Брѣстовица.

На 18 септемврий, по рѣшение на настоятелството, бѣ опрѣдѣленъ излетъ до с. Перушица, кждѣто ще се срѣцнемъ съ туриститѣ отъ Пловдивъ и Т.-Пазарджикъ. Отъ Перушица, заедно съ Пловдивчани и Пазарджичани, щѣхме да се върнемъ въ Брѣстовица, отъ кждѣто тѣ щѣха да заминатъ, първитѣ за Пловдивъ, а вторитѣ за Т.-Пазарджикъ. Почти всички членове и членки—12 души, взеха участие въ тоя излетъ. Главатаръ бѣ прѣдседателя на дружеството ни г. Ив. Китовъ. Излетътъ бѣ нареденъ и изпълненъ по нашенски. Сборниятъ пунктъ бѣ лозето на единъ отъ другаритѣ ни туристи въ мѣстностьта „Попенъ-долъ“. На опрѣдѣленото врѣме, всички туристи бѣха на опрѣдѣленото мѣсто. Прѣди да трѣгнемъ за Перушица, похапнахме си по нѣколко чепки грозде. Това ни разсѣни и ободри. Така наситени ние потеглихме на пжтъ, за да се спрѣмъ пакъ въ лозя, отстоящи нѣколко километра отъ Брѣстовица, въ мѣстностьта „Дончово дере“, извѣстна прѣди три четири години съ своитѣ хубави лозя, на мѣстото на които днесъ стѣрчатъ само голи прѣчки, които единъ отъ туриститѣ оприличи на моливи. Тукъ направихме първата си почивка. При почивката главатаря ни разправи прѣданието за образуването на двѣтѣ села—Брѣстовица и Перушица. Ето и самото прѣдание:

Между двѣтѣ села Брѣстовица и Перушица се намира една развалина отъ стара черква — извѣстна тукъ подъ името „Постушката черква“. Всѣка година на третия день на Великъ-день тукъ при тази развалина става голѣмъ съборъ отъ околнитѣ села. На сжщото туй мѣсто още въ римско врѣме е имало голѣмо селище подъ името Пастуша — на мѣстото на което сж останали горѣпоменатитѣ разва-

лини на черквата и, малко по настрана отъ тия развалини, селце отъ 18—20 кжши съ сжщото име. Прѣданието ни рисува туй селце като голѣмъ градъ, който се управлявалъ отъ царь. Слѣдъ смъртъта на единъ отъ царетъ, останали двама негови синове да управляватъ, единиятъ се казвалъ Брѣстъ, а другиятъ — Перунъ, и понеже не могли да се съгласятъ кой да управлява бащиното си царство, то и двамата се изселили и образували сегашнитъ села Брѣстовица и Перушица.

Слѣдъ разказа потеглихме за Перушица, кждѣто стигнахме въ 11 часа прѣдъ обѣдъ. Спрѣхме се въ читалището, или на перушински езикъ казано „Обществена библеотека“. Първото ни запитване бѣ да ли сж пристигнали туриститъ отъ Пловдивъ и Т.-Пазарджикъ. Отговориха ни, че „такива хора“ не сж дохождали въ нашето село. Това, право да си кажемъ, малко ни поразочарова.

Слѣдъ почивката и обѣда отправихме се за старата черква, въ която сж запазени коститъ на падналитъ перушени герои, мъже, жени и дѣца, на брой 318 души, прѣзъ паметната 1876 год. Вжтрѣ въ черквата човѣкъ остава погрѣсенъ прѣдъ картината, която вижда. Тукъ много ясно се виждатъ продупчени черепи отъ башибозушкитъ куршуми и ятагани.

Слѣдъ като се поклонихме на костенитъ останки на неустрашитъ перушински герои, паднали за извоюване свободата на България; слѣдъ като изходихме почти цѣлото село и най-послѣ, слѣдъ като се увѣрихме, че нѣма да дойдатъ туриститъ отъ Пловдивъ и Т.-Пазарджикъ, ние се отправихме обратно по сжщия пжтъ за село Брѣстовица, съпроводени отъ двама перушинци, до тѣхнитъ лозя. Тукъ ние бѣхме поканени отъ тѣхъ, както се тѣ изразяватъ „да си лапнемъ нѣкоя и друга чепка грозде“. Слѣдъ като добрѣ си „лапнахме“ грозде, раздѣлихме се съ любезнатъ стопани на лозето, про дължихме пжтя си съ весели шеги, на каквито ние туриститъ сме кадърни, като стигнахме въ 7 часа вечеръта обратно въ Брѣстовица.

Ив. Стояновъ.

Годишни отчети на клоноветъ.

Дупнишкия клонъ „Рилски езера“.

Прѣзъ врѣмето I, V 1910 год. до I V 1911 година, дружеството е броило 20 редовни члена, 5 чл. нередовни и 5 новозаписани.

Прѣзъ това врѣме дружеството е имало деветъ едnodневни излети и единъ многодневенъ (11 дена) излетъ, който е направенъ съвмѣстно съ Софийския клонъ, по върховетъ и езерата на Рила планина. Въ многодневния излетъ сж участвували 3-ма члена наши и 7 софийски. Въ едnodневнитъ излети числото на участницитъ е било отъ 7 до

40 души съ до 8 дами. Излетитѣ сж правени съ здравословна, естетическа-увеселителна и научна — специално археологическа цѣль.

На 5 февруарий т. година дадена е туристка-литературно музикална вечеринка.

Дружеството е издало четири снимки на пощенски картички, изгледы отъ Рила планина — за пупуляризиране.

Низъ планината дружеството е означило пжтя за нѣкои забѣлжителни мѣстности.

Прѣзъ посочения перионъ положението на касата е:

Приходъ :

Разходъ :

1. Отъ членски вносъ . лв. 120.—	1. За разни д-ни потрѣби л. 180.—
2. „ вечеринката . . . „ 88·95	2. Вноски въ цен. н-ство „ 54' -
3. „ картичкитѣ . . . „ 100.—	3. За напечат. картички „ 192·40
Всичко лв. 308·95	Всичко лв. 426·40

Секретаръ : Г. Пенувъ.

Прѣдседателъ : Д-ръ Ст. Н. Чомаковъ.

Бѣловски клонъ „Юндопа“.

Въ началото на годината настоятелството започна свойтѣ дѣйствия въ съставъ : прѣдседателъ, Хр. Ив. Рибаровъ; подпрѣдседателъ, Михалъ М. Мизовъ; секретаръ, Атанасъ Георгиевъ; касиеръ, Атанасъ Константиновъ; домакинъ, Атанасъ Цвѣтановъ и членове : Илия М. Иловъ и Славчо Николовъ. На 31 януари 1910 г. по случай заминаването за войникъ секретаря Атанасъ Георгиевъ, избра се за секретаръ подпрѣдседателя Михалъ М. Мизовъ, а за подпрѣдседателъ се избра Георги Константиновъ. На 15 септември 1910 г. по случай заминаването на подпрѣдседателя Георги Константиновъ за Германия, за подпрѣдседателъ се избра дружествения членъ Стоянъ Г. Миковъ.

Въ началото на годината дружеството е имало 13 души редовни членове

Прѣзъ годината сж се записали нови седемъ души, а сж напустнали петъ души. Повечето отъ членоветѣ сж нередовни въ изплащанieto на членскитѣ си вноски, което много пречи за напрѣдка на дружеството.

Настоятелството е имало прѣзъ годината петъ редовни и осемъ извънредни събрания.

Държа се една сказка отъ Н. Ион. Владикинъ върху значението и ползата отъ туризма. Дадоха се прѣзъ годината три вечеринки, разигра се една лотария и се даде едно градинско увеселение по случай патронния празникъ на дружеството. Направени сж прѣзъ годината четири излети, отъ които единъ заедно съ Софийскитѣ и Долно-Бански туристи до мѣнастиря „Св. Петъръ“ и Т. Пазарджикъ. Първия излетъ бѣше до мѣнастиря „Св. Спасъ“, бѣ посѣтенъ отъ 17 души членове; втория до Сестримския водопадъ, бѣ

посетенъ отъ 12 души членове; третия до мѣнастиря „Св. Петръ“ и Т: Пазарджикъ, бѣ посѣтенъ отъ 12 души членове и 4 души гости, четвъртия до „Юндола — Лѣжене — Алабакъ“ — Бѣлово, бѣ посѣтенъ отъ 8 души членове.

Прѣзъ год е постѣп. приходъ:

Направено е разходъ:

1. членски вноски	лв.	65.00	1. За 25% отъ чл. вноски въ	
2. зап. вносъ (значки)	„	56.00	цент. наст. въ София лв.	9 00
3. волни пожертвувания	„	16.30	2. За значки	„ 62 00
4. вечер. и увеселения	„	168.45	3. „ направа друж. сцена	„ 58.75
5. наемъ на друж. сцена	„	10.00	4. „ канц., наемъ и други	„ 38.15
6. разни	„	3.00	5. „ запасенъ фондъ, която	
			сума е внесена въ сп. каса,	
			срѣшу друж. спестовна	
			книжка № 286,150	лв. 100.00
		318.75		267.90

Наличностъ у касиера лв. 50.85

която сума се прѣдаде на новоизбрания касиеръ.

Спестовната книжка се съхранява, у касиера на дружеството. Дружеството си има собствена подвижна сѣтна, на която стойността възлиза 150 лева.

Дружеството не е правило никакви разкопи по причина, че не разполага съ достатѣчни срдства.

Секретаръ: Д. А. Хатовъ.

Прѣдседателъ: Христо Рибаревъ.

Плѣвенския клонъ.

Вслѣдствие писменото заявление на 30 граждани, които сж пожелали да бждатъ членове на туристкото дружество, послѣдното е свикало на 11 мартъ 1910 г. събрание, въ което е рѣшено да се продължи неговото, за извѣстно врѣме прѣкъснато, сжшествуване. На 25 м сжщата година е станало ново събрание, въ което сж участвували и новозаписанитѣ членове и е било избрано ново настоятелство.

Дѣйността на дружеството, която на първо врѣме, поради влизане въ него на нови членове, е давало изгледи на добри и хубави успѣхи, прѣзъ цѣлата 1910 г. е била слабо проявявана. Дружеството е уредило на два-три пжти малки излети изъ близката на града околностъ. Съ настѣпване на лѣтото голѣма часть отъ членоветѣ се прѣснали по разни страни, двама отъ настоятелството били размѣстени, а трети отсѣгнѣснѣвалъ продължително отъ града, затова не е могло да функционира правилно дружеството, нито да се събира на заседание настоятелството, нито да се събиратъ редовно членскитѣ вноски. Есенъта съвсѣмъ не благоприятствува за дѣйността на туристкото дружество, та и то съ цѣлата природа се е прѣдало прѣзъ зимата на летаргиченъ сънъ, за да се събуди тая пролѣтъ отново за живеть.

На 20 мартъ т. г. стана годишно събрание на дружеството и се избра ново настоятелство. Последното, проникнато отъ въодушевление за закрѣпване здраво мѣстната туристическа организация проявява въ кръга на възможността усилия да дава тласъкъ и влива енергия въ дружествената дѣятелность. То се погрижи на първо врѣме да реди и осигури редовно постѣпването на членскитѣ вноски, за да бжде дружеството за напрѣдъ и изправно въ своитѣ задължения къмъ централното настоятелство и редакцията на „Български туристъ“.

Дружеството ни притежава една градина отъ 25 декара въ мѣстността „Каплѣка“, единствената красива мѣстность около Плѣвень. Прѣди години още тя е била залѣсена отъ дружеството и сега се е издигнала гѣста и сѣнчеста гора, „прохладенъ и свежъ оазисъ върѣдъ лѣтната африканска пустиня“, както се е изразилъ единъ руски поклоникъ. Новото настоятелство тая пролѣтъ прочисти градината и отъ кърнежа на дърветата доби единъ приходъ отъ 200 л. Часть отъ тая сума е ангажирана, за да се пустне водопадъ въ голѣмата пещеря до градината, която пещеря прѣдставлява единъ естественъ ресторантъ. Градината съ дебелигѣ сѣнки, съ малкитѣ си, но весели, като момини очи, езера, съ шароката и прохладна пещеря, въ която ще кокочи сребърната струя на водопада — градина-монументъ на туристическото желание ще бжде съ врѣме единствената красива мѣстность за разходка на плѣвенци и посѣтителитѣ на града.

Тая пролѣтъ дружеството е уредило два излети съ гости: единъ до археологическитѣ разкопки и тур. градина въ „Каплѣка“ на 28/III и другъ до Сомовитъ, по Дунава, Никополъ. Турно-Могурели и обратно на 1/V. Въ първия излетъ участваха 20 души, въ втория — 45.

Отъ началото на мартъ т. г. настоятелството редовно събира членскитѣ вноски. Дружеството брои 56 редовни членове, нѣкои отъ които сж прѣдплатили за цѣла година, а други за по-нѣколко мѣсеци. Това показва заинтересоваността къмъ дружеството и желанието за неговото прѣуспѣване.

Приходо-разходна смѣтка.

Приходъ		Разходъ	
1) Приета наличность отъ бившия касиеръ	3·10	1) Платени на работницитѣ по окастрюване дърветата въ тур. градина	203.—
2) Приходъ отъ продажбата на окастренигѣ клонове отъ тур. градина	393.—	2) Чекъ № 35404 до центр. тур. настоятелство	15.—
3) Отъ членски вноски	50.—	3. За пощенски разписки и прислуга	2·85
4) Отъ продадени значки	—	Всичко	220·85
Всичко	468 10	Оставатъ въ наличность	247·25

Дружеството е възложило на единъ членъ отъ настоятелството изработването на пжтеводителъ на гр. Плѣвень — прихода отъ продажбата му ще бжде въ полза на дружествената каса.

Проектирани сж слѣднитѣ излети: 1) до Черепишки манастиръ и обратно на 22/V, за дѣто сж поканени на срещи софийски и врачански туристи, 2) до Търново и Плачковци и 3) Сомовитѣ по Дунава до Гигенъ.

Секретарь: *Никола Василевъ.*

Прѣдседатель: *Кр. Антоновъ.*

Пловдивския клонъ, „Калояновъ връхъ“.

Нашиятъ клонъ, ако и не навършилъ още пълни двѣ години отъ основаването си, той пакъ съ своята дѣятелность е доказалъ, че дѣйствително въ гр. Пловдивъ сжществувя туристко дружество. Въ общото годишно събрание на 28 мартъ 1910 год. се прѣизбра ново настоятелство въ съставъ: Прѣдседатяль: *П. Жилковъ*, подпрѣдседатель: *Н. Груевъ*, секретарь: *А. Поповъ*, касиерь: *Ст. Дончевъ*, домакинъ: *Г. Бойкиновъ*, съвѣтници: *Д. Кожухаровъ*, *Б. Образописовъ*, *Н. Пиронковъ* и контролна комисия: *Г. Папазовъ*, *Хр. П. Стефановъ*.

Въ началото на отчетната година клонъ е ималъ 49 редовни члена; запиенни на ново 19, всичко 68; напустнали по разни причини 21, оставатъ всичко 47 души. Макарь и не много, но членовѣтъ на клонъ сж биле винаги готови да помагатъ за прѣуспѣването му. Прѣзъ годината настоятелството е имало 18 заседания, въ които сж разисквали разни въпроси.

Положението на дружествената каса е било:

Приходъ:

Разходъ:

	Записани и 25% на цен	
Постжпило отъ чл. вноски л. 46.60	тралното н-ство лв. 79.40	
Записнина „ 60 —	Печат. уставъ и обяои „ 45. —	
Продадени ленти „ 2.65	Поставяне пжтеуказки	
Пом. отъ постоян ком. „ 100 —	и др. разходи „ 81.65	
Остагъкъ отъ мин. год. „ 39.65	Остагъкъ на лице „ 47.95	
Всичко л. 249 —	Всичко лв. 249 —	

Прѣзъ изтеклата година клонъ е устроилъ 15 излета съ слѣднитѣ маршрути: 1) На 6 и 7 мартъ до с. Костенець — Водопада, с. Долня Бая, на който сж присжтствували 15 души. Въ този излетъ имаше срѣща съ туристи отъ клоновѣтъ: София, Долня-Бая и Бѣлово; 2) на 4 априль прѣзъ с. с. Коматевъ, Марково, „Калояновъ връхъ“, Новосель, Бѣласица — 14 души; 3) на 1 и 2 май — Станимака, Св. Петка, Катунца — 20 души; 4) на 23 май — с. Куленъ, манастиръ Св. Врачъ — 20 души; 5) на 5, 6 и 7 юний — прѣзъ Сарамбей до мѣнастиръ Св. Петръ, Т. Пазарджикъ — 23 дуща. Въ този излетъ имаше срѣща съ софийци, долно-банци и бѣловци; 6) на 27, 28 и 29 юни на събора въ София — 28 души; 7) на 11 юли с. Фердинандово, Сотиръ — 7 души; 8) на 31 юли и 1 августъ Пещеря, Батакъ, Св. Константинъ, Айдиново, Бѣга, Кричимъ и обратно

— 8 души; 9) на 24 август Фердинандово — 12 души; 10) на 12 септември Кукленъ, Св. Врачъ — 9 души; 11) на 19 септември до островъ Мечкюръ — 10 души; 12) на 3 октомври до с. Перушица — 4 души. Отъ означенитѣ излети 3 не сж се състояли.

Прѣзъ горнитѣ излети сж поставени на много отъ кржстопжтницата изъ околността на Пловдивъ и вътрѣшността на Родопитѣ пжтеуказки. съ което дружеството е изпълнило една отъ прѣслѣдванитѣ цѣли.

Секретарь: *А. Поповъ.*

Прѣдседатель: *П. Жилковъ.*

Самоковски клонъ „Рипски туристъ.

Прѣзъ отчетната година дружеството ни е имало 2 засѣдания слабо посѣтени.

Нови членове не сж записани а даже забѣлѣзва се намаление въ числото на досегашнитѣ: клонътъ ни брои редовни 34 души членове. Това, до колкото схващаме, се дължи на разпрѣснатостта на членоветѣ, повечето учители, чиновници и офицери, и до извѣстна етепень значителността на вноскитѣ, поради която причина, както ви е извѣстно, мнозина се отказаха отъ вѣстника и ний бѣхме принудени да ви молимъ да спрѣте изпращанието му.

Частични излети сж станали нѣколко, нѣ общи такива не сж могли да се състоятъ по горѣозначената причина, разпрѣснатостта на членоветѣ

Главната грижа на клонътъ ни е била да се покрие дълга по постройка на павилиона, който дългъ къмъ 1/1 1911 год., възлиза на 600 лева и за който плащаме лихви.

По тази именно причина и тази година нѣмаме възможность да внесемъ въ централата припадающата се частъ отъ членскитѣ вносове възлизаща на лева 28.50 (събрани 19 членски вносове по 6 лева=л. 114 00) и ги минаваме на дългъ къмъ централата, както и миналогодишнитѣ, като се надѣмъ въ най-близко бждаше да можемъ отплати дългътъ и слѣдъ това, напълно да се отчетемъ прѣдъ централата.

Ссърѣдоточени да погасимъ, колкото е възможно по-скоро, лихвоносния ни дългъ, ний сме принудени да шадимъ и ней-малкитѣ разходи и по тази причина не ще ни бжде възможно да изпратимъ особенъ делегатъ за годишния съборъ; за това честь ни е да ви молимъ да вземете грижата клонътъ ни да бжде прѣдставляванъ отъ васъ, или по пълномощно отъ ваша страна.

Секретарь: *Гиковъ.*

Прѣдседатель: *Д-ръ Кокошковъ.*

Д-ръ Иос. Пата.

Между лужицкитѣ сѣрби.

(Продължение).

Той би ни разправилъ, какъ лужицкия сѣрбинъ чакъ до Х столѣтие живѣлъ спокойно и шастливо; какъ е билъ нападнатъ отъ нѣмцитѣ, насилствено покатоличенъ и заробенъ. Дохажда XVI столѣтие, врѣмето на реформацията, начало на нѣкакво си народно възраждане, но трисетъ годишната война унищожила всичко, хората почти сѣвршено се измѣнили и тепърва всеобщото просвѣтително течение и наполеоновата война, донесли и тука ново възраждане и нова надежда. Започнало да излиза първото лужичко списание, „Срѣбски Куриеръ“ (1808—1812) на което е имало влияние и чешкото възродително движение, покрай това вече захваща да се пробужда народната литература, явяватъ се бащата и сина Миенови и тѣхния наслѣдникъ — първиятъ истински лужицки поетъ — лирикъ Хенри Цайлеръ, който излѣзалъ отъ народа къмъ народа и говорилъ. Цайлеръ сѣздалъ цѣла поетическа школа, която се набрала около Юрдановата „Заря“ въ четиредесетата година, отъ които най-много се издигналъ съ своитѣ епичиски творения и разкази Jan Radyserb-Wjela. Покрай Юрдана главенъ работникъ, а главно най-необходимиятъ билъ Jan Arnošt Smoler, който почива сега въ старитѣ евангелически гробища на „Hrodzišku“. Смолеръ основалъ въ 1838 г. въ Вратиславъ „Дружество на лужицкитѣ учаци“ съ лужичко срѣбско управление, въ врѣмето, когато въ Прага вече отъ 1706 г. благополучно дѣйствувалъ католическия семинаръ, а отъ 1716 т. подобно дружество, но евангелическо, е било основано въ Лайпцигъ. Тукъ, прѣзъ 1848 год. на лужичанитѣ е дѣйствувалъ въ Лайпцигъ Палацки¹⁾, а въ Вратиславъ Челаковски и Пуркинъ¹⁾. Смолеръ е сжщо взелъ инициативата за основание на „Срѣбската матица“, което се реализарало най-послѣ въ 1847 г. Това е дало силенъ тласкъ за бждаща дѣятелност. Тогава вече се постигнало да се въведе лужицкия языкъ, поне въ лужицкитѣ училища, стихотворенията на Цайлера спомагали да се разпрострѣ сѣзнанието между народа еднакво, както и баладитѣ на Виела, особено когато въ 1845 г. се устроили въ Будишинъ срѣбскии концерти, така зарѣченитѣ „праздничнитѣ концерти“, на които били изпълнени композирани стихотворения на Цайлера, заедно съ други народни пѣсни, въ които се явилъ и първия лужицки композиторъ, учителя Karel August Kocor. Освѣтъ Коцоръ лужичанитѣ иматъ още двама извѣстни композитори Pilka и Krawec. Тия концерти имали сжщия успѣхъ, както и студентскитѣ „skhadzowanky“ (срѣщи) основани слѣдъ 20 години.

1) Чешки народни дѣятели.

Четиресетъ и осмата година на миналото столѣтие завари горно лужичанитѣ сравнително доста добрѣ приготвени, малкото успѣхи повдигнали духа, така, че нито политическата реакция въ 50 години не е могла да задуши пробуденитѣ надежди и извършената работа. Нѣкоя обаче се уплашили, отеглили се на страна, но поетитѣ отъ първата школа, начело съ Цайлера, спокойно продължавали да пишатъ, а въ 50 година се явила нова поетическа школа — втора, образувана около Куцанковата „Заря“, отъ която школа най-видающа се е била госпожица Херта Вицазова, едничка добра лужичко-сръбска поетеса, която е писала песимистически и рефлексивни стихове. Смолеръ съ жаръ продължавалъ сжщо да работи въ „Матица“. Къмъ него се присѣдинили нови и силни работници, отъ които най-извѣстниятъ е билъ Михаилъ Хорникъ, послѣдниятъ великъ апостолъ и патриархъ славянски. Хорникъ като студентъ е писалъ стихове, слѣдъ което се проявява като Смолеръ и Иорданъ въ научни работи. Той е написалъ първата история на лужичкия народъ и се е грижалъ за неговото възбуждане и засилване. Макаръ че е прѣстаналъ да пише стихове, се пакъ е останалъ водителъ на новата писателска трета школа, която се е образувала около „Сръбски вѣстникъ“, основанъ отъ Хорникъ. Отъ тази школа най-извѣстенъ е свещеникъ Хандри Дуцманъ умрѣлъ миналата година. Той е написалъ патристически съчинения, дидактически и набожни стихотворения и балади и нѣколко драматически творения. Той е забѣлжитъ съ основаното въ 90 година въ Лайпцигъ новото лужичко дружество „Сръбско блюбо“, което се ръководи сега отъ д-ръ Grolmus, а главно отъ учителя Феликсъ Петранцъ, интересенъ съ това, че е билъ главно неприятелъ противъ всѣко пофранцузване и почешване на онова що е лужичко. Най-младата генерация, сжщо така поетическа, образува четвърта школа, отъ която е извѣстния лужички филологъ и наследникъ на Хорникъ и Смолеръ, професоръ д-ръ Арнолдъ Мука, който живѣе и до сега въ Фрайбергъ, Саксония. Отъ сжщата школа е и Николай Андрицки, талантливъ журналистъ, сжщо и най-талантливиятъ лужички поетъ Акобъ Барт—Чишински.

Всичко това би могаль съ своето приятно и усмихнато лице да ни разпраи Хорникъ и да ни запозние съ сждбата на своя народъ, на когото толкова много той е служилъ. Ала непрѣдчувствуваль Хорникъ, че много отъ тия работници така рано ще загинатъ, когато той самъ въ 1894 г. умрѣлъ. Не доживя скръбъта причинена отъ смъртъта на Андрицки, който почина на 39 годиншна възраст, отъ смърта на Дуцманъ и най-послѣ, отъ смърта на Чишински. Колко велика е тази загуба за единъ народъ, така незначителенъ! Смъртъта на Чишински отъ тия загуби е най-чувствителната. За всѣкога прѣстанало да тупти сърдцето на великия лужичанъ, и замръзнала ржката, която е писала пжтеводни думи на своя народъ! Въ лицето на Чишински лужичанитѣ сж изгубили най-великия си работникъ.

Но на ново се появили цѣлъ редъ нови работници — между учителитѣ, като почнемъ отъ 1845 г. съ Коцоръ — които съ жаръ се заловили за народна работа. Покрай Навка, който редактиралъ

„Сръбски стопанин“, *Слоденка*, младъ композиторъ, сжщо и Фр Кралъ — Рахловецъ, учителъ, необикновено пъргавъ, лужичко-сръбски дѣятелъ, който редактиралъ дѣтскитѣ списания „Градинка“ и „Рай“. Списанието на Чишински „Лужичъ“ не спрѣдо, но продължава да излиза подъ надзора на сръбската матица. А колко би се зарадвалъ Хорникъ, ако би могълъ да види реализирани всичкитѣ стрѣмления на лужичкитѣ народо-борци, къмъ което цѣли десетилѣтия направлявали „Сръбския домъ“ — „*Матичния Домъ*“, съграденъ въ Будишинъ и откритъ тържествено прѣзъ 1904 г. въ присѣтствието на прѣдставители отъ цѣлото славянство. И написанитѣ слова на тѣя сграда „Сръбството трѣбва да трае, вѣчно да живѣе“. . . не е пустъ девизъ. Въ матичния домъ е сръбската печатница и книжарница, стопанинъ на които е Марко Смолеръ, синъ на вѣчния І. А. Смолеръ, тамъ е и богатата матична библиотека, сръбския музей, заседателната сала, сжщо концертната и театралната сали. Тази сграда стои сега като камененъ свидѣтел на неуморимата работа на лужичкитѣ сърби и документъ на народната твърдостъ и упоритостъ, а сжщо врѣмено и здраво поржчителство за бждащето.

Но въпрѣки всичко това днесъ Будишинъ не е чисто славянски градъ, лужичко-сръбски, а сжщо така и други лужички градове въ Саксония — както и въ Прусия — нѣма. Днесъ за днесъ истински лужички животъ собствено има само въ селата. Да отидемъ тамъ за да се научимъ да познаваме нашитѣ братя слявяни. Тукъ до сега прѣкарва лужичкия сърбинъ, нѣкога свободенъ славянинъ, своя своеобразенъ жовотъ, който нито вѣковетѣ не сж били въ състояние да го изкоренятъ, животъ, въ който и до сега резко се проявява славянската народна индивидуалность у лужичкия сърбинъ. Тоя простъ здравъ народъ не е изгубилъ почти нищо отъ своята упоритостъ, която толкова столѣтия нѣмския натискъ се е силилъ да унищожи. На раздни сж давани запрѣщения за лужичкия езикъ; на праздно домашниятъ языкъ е бялъ изгоненъ отъ училищата и черквитѣ, народътъ въ XIX столѣтие наново се пробуждалъ и при уплътването на своитѣ водачи дошелъ въ съзнание.

Като гранитно и прѣмо ни се прѣдставлява гладко обрѣснатото лице на простия лужички селянинъ, лице въ което виждаме присжщата на славянското плѣме гордостъ, а сжщо врѣмено и народната бодростъ. Да посѣтимъ само ония лужички села, въ Саксония и ония въ Прусия, къмъ които най-великия лужички поетъ Чишински се е сродилъ и кждѣто така сжщо се намира най-голѣмия лужички неприятелъ пропагандаторъ на германизма монастиря „*Маришна звѣзба*“, противъ когото Чишински напраздно, до послѣдния часъ на своя животъ, се е борилъ. Въ дворътъ на тоя монастиръ и до сега стои чешкия гербъ (който прѣдставлява левъ съ двѣ опашки), паметникъ на нѣкогашното господаруване на чешкитѣ господари надъ Лужичъ, а сега само като за подигравка оставенъ тамъ.

(Слѣдва)

Н. Вѣновъ.

Туристиката въ чужбина.

Отъ отчета на Мюнхенското дружество за поощрение посѣщението на Мюнхенъ и въобще на баварскитѣ планини се вижда, че прѣзъ 1908/1909 год. цѣлия разходъ на дружеството е възлизалъ на 350,000 марки (около 437,000 лева). Тая сума е събрана по слѣдния начинъ: 20% отъ цѣлата сума отъ интересующитѣ се дружества, 40% отъ вноски отъ чужденци (посѣтители и пр.) и 5% отъ публични помощи и други. Забѣлжително е, че отъ банитѣ и курортитѣ сж постѣпили само 3—10%. Горната сума е изразходвана по слѣдния начинъ: 100,000 марки за разхубавяване и правене пѣтища по баварскитѣ планини; 15,000 марки за пропаганда и реклами, 50,000 марка за управлението на дружеството, отъ която сума половината е за мюнхенското централно управление.

Това показва, че частната инициатива на отдѣлни лица и дружества е развила една извънредна дѣятелность, ако и съ това на не може да се мисли, че тя е достигнала до границата на това, което тя може да направи. Едно обаче бие на очи въ този отчетъ: неочакваното голѣмо значение на баварскитѣ планини, като мѣста посѣщавани отъ чужденцитѣ и дружеството съ право може да каже, че то нѣма вече нужда отъ държавна подкрѣпа.

Съобщава: *Вечаръ.*

Дружественъ животъ.

Дирекцията на желѣзницитѣ и туристиката.

Дирекцията на желѣзницитѣ е разрѣшила на софийския клонъ „Алеко Константиновъ“ да постави на софийската гара изгледи на разни мѣстности. Сжщата дирекция взема инициативата за построяване хижа при борущенския тунелъ, една доста живописна мѣстность.

Ето размѣнената кореспонденция между клона и министерството.

До господина

Министра на пѣтищата и съобщенията

Тукъ.

М О Л Б А

Отъ Софийското туристическо дружество.

Господине министре,

Когато човѣкъ пѣтува въ странство, често вижда по гаритѣ цѣли картинни галерии съ изгледи отъ най хубавитѣ мѣстности, прѣзъ които минаватъ желѣзнитѣ пѣтища (панорами, диорами, релефни карти, изгледи отъ птичи полѣтъ и др.). Тѣзи изгледи, вложени въ красиви

рамки, сж истинско украшение за гаритѣ и отлично помагало за пжтницитѣ. Тѣ се поставятъ или отъ администрациитѣ на желѣзопжтнитѣ компании, или отъ мѣстнитѣ туристически дружества, съ исключителната цѣль : *да насърчаватъ пжтуванията.*

Настоятелството на софийското туристическо д-во желае да направи подобно нѣщо за тукашната гара, като постави на перона за сега само 4 голѣми табла, съ най красиви и живописни мѣстности изъ близката и далечна софийска околностъ,

Обаче, като не разполага съ достатъчно срѣдства, то се вижда принудено да се обърне къмъ васъ, съ молба, щото изработването на рамкитѣ за тия табла да се извършатъ въ работилницата при гарата.

Ако е нужно, дружеството ще набави и нужния материалъ.

Поставени на перона, тия табла ще се запишатъ въ инвентара на гарата, а на дружеството ще се прѣдостави само правото да се грижи за тѣхното поддържане въ изправностъ. Тия табла ще служатъ при това за най-добра пропаганда прѣдъ пжтницитѣ — наши и чужди — за хубоститѣ на българската земя.

Като сме убѣдени, господинъ министре, че вие ще оцѣните значението на това културно дѣло и като познаваме патротизма ви и прѣголѣмата ваша любезностъ, оставаме съ отлично почитание :

№ 30.

София, 27 септември.

Прѣдседателъ : *Д-ръ П. Козаревъ.*

Секретаръ : *Вл. Хлѣбаровъ*

До господина прѣдседателя
на I-то бѣлгарско туристическо дружество
Тукъ.

На № 30.

Главната Дирекция съ благодарение ще приеме тия 4 или повече табла и ще изработи за своя смѣтка нужднитѣ рамки, само че както таблата, така и рамкитѣ ще останатъ неотемленъ инвентаръ на оная ж. п. станция въ която ще бждатъ поставени по указането на дружеството.

Главенъ Директоръ : *Б. Морфовъ.*
Началникъ на отдѣлението : *Т. Милковъ.*

Туристка срѣща. На 12 ноември Софийския Клонъ устрой за членоветѣ си сѣмейна срѣща съ програма: 1) откриване срѣщата отъ прѣдседателя на клона, туриста Козаровъ; 2) проекционенъ апаратъ съ картини изъ България, прѣимуществено отъ Рила, Влашка планина, Родопитѣ и др. придружени съ кратки обяснения отъ туриста Ганевъ; 3) Прѣживени моменти : на Белмекенъ, отъ туриста Кринчевъ и на Черния Върхъ отъ туриста Костовъ; 4) Хуморески отъ туриста Кръстевъ и 5) Свири, Пѣе и Плаче

изпълнени на цигулка отъ туриста Миладиновъ. Срѣщата бѣ добръ посѣтена. Туриститѣ се забавляваха до 1 часа слѣдъ полунощъ.

Туристски балъ. Търновскиятъ Клонъ „Трапезица“, прави голѣми приготовления за своя годишенъ, традиционенъ балъ. Приходътъ отъ бала е прѣдначенъ изключително за хижата, която, както вече съобщихме, Клона строй на „Хисаря“, и е вече покрита.

Искане помощи. Централното настоятелство е подало прошение до Народното Събрание съ което

иска помощъ за построяване хижа на Витоша.

За сжщата цѣль, подпрѣдседателя на Ц. Настоятелство майоръ Нѣмски, и прѣдседателя на Софийския Клонъ г. Козаровъ ще

дѣйствуватъ прѣдъ Софийската община да прѣдвиди въ тазгодишния си бюджетъ помощъ. Отъ общината освѣнъ парична помощъ ще се искатъ и митернали за сжщата цѣль.

Разни.

Чудновати околосвѣтски пжтници. Голѣмо внимание на Берлинскитѣ жители сж обърнали двама италиянци, които срѣщу една сума отъ 50,000 лири, лева) се задължили да обиколятъ свѣта въ една нарочно за тази цѣль построена бжчва. Тѣ трѣгнали отъ Венеция. Вжтрѣшността на бжчвата е толкова голѣма, щото единъ отъ двамата пжтници да може спокойно да сѣди вжтрѣ, гдѣто сж поставени и най-необходимитѣ нѣща за пжть. Другия пжтникъ търкаля бжчвата прѣдъ себе си. Вжтрѣшността на бжчвата обаче е така построена, щото не зима участие въ търкалянето, така че този който е вжтрѣ въ бжчвата сѣди право безъ да се търкаля. Бжчвата се търкаля ту отъ единия, ту отъ другия, като се смѣняватъ. Едно отъ мжчнитѣ условия е това, че тѣ ще трѣгнатъ безъ пари, като се задължаватъ да изкарватъ прѣхраната си прѣзъ врѣме на пжтуването, за която цѣль ще продаватъ пощенски илюстровани карти и обясняватъ особената направа на тѣхната бжчва.

— Спорѣдъ както съобщаваше едно английско списание въ началото на 1908 г., нѣкой си Антонъ Хауслиянъ извършилъ за повече отъ 7 години, едно не по-малко заблѣжително околосвѣтско пжтуване. Спорѣдъ единъ басъ той се задължилъ да обиколи свѣта, като вози прѣда себе си въ една количка жената и дѣтето си. Той трѣгналъ прѣзъ септемврий 1900 год. и пропжтувалъ ежедневно по 20 километра срѣдно. Прѣзъ тѣлото пжтуване той скѣсалъ 104 чифта обуца и направилъ 18,000 фотогра-

фически снимки. Прѣзъ врѣме на руско-японската война той се намѣрилъ на бойното поле и насмалко щѣли да го застрѣлятъ, като го мислили за шпионинъ, отъ което жена му дотолкова се уплашила, щото се поминала отъ болѣсть въ нервитѣ. При всичко че той не извършилъ пжтуването си съгласно условията, понеже се поминала жена му, тѣй като това се дължало на непрѣодолима сила, то той получилъ при свѣршване на пжтуването си една частъ отъ цѣлата уговорена сума, а именно 20,000 марки.

— Примѣра на Хауслиянъ се послѣдвалъ прѣди нѣколко врѣме отъ двама бѣлгийци, съ задължение единъ другъ да се возятъ въ една количка около свѣта.

— Една смѣла жена се задължила за 300,000 марки да пропжтува около свѣта, като носи на лицето си една маска и се прѣхранва отъ продажбата на пощенски илюстровани карти съ нейния ликъ.

— При чудновати условия прѣди двѣ години единъ англичанинъ напустна Лондонъ, като се задължилъ срѣщу 400,000 марки да обиколи свѣта, като носи една желѣзна маска тѣжка 18 килограма, и вози прѣдъ себе си една количка тѣжка единъ центиеръ. Той трѣбвало да трѣгне съвсѣмъ безъ пари и да се прѣхранва отъ продажбата на илюстровани пощенски карти и отъ него съставенитѣ брошури върху пжтуването му, като купува въ всѣки градъ гдѣто пристигне по една пощенска марка. Освѣнъ това той трѣбвало да си доведе и една жена.

— Италианскиятъ трубадуръ и журналистъ Бриндани, първия при-

тѣжатель на вѣстникъ „Занзара“, който отъ любовъ къмъ пѣтуването трѣгналъ да извърши пѣшкомъ едно околосвѣтско пѣтуване, трѣбва вече да е на пѣтъ за дома си. Той пѣе при плуването си отъ него композирани пѣсни, като самъ се придружава на китара.

Сжщото направиха прѣди двѣ години двама братя Котеленхамъ — индиинци отъ Мадрасъ, които напуснали отечеството си за да изслѣдватъ нѣкои малко познати страни, снабдени съ пари за прѣминаването на океана, като се прѣпитаватъ отъ това, което получаватъ като пѣятъ свѣщени пѣсни прѣзъ врѣме на пѣтуването си.

— Едно значително спортно дѣло е извършилъ капитанъ Тревалиенъ, кой въ 1895 година трѣгналъ съ двама другари за да извърши пѣшкомъ едно околосвѣтско пѣтуване. Условието било, че всѣки единъ отъ тѣхъ ще носи по една тяжесть отъ 34 килограма и ще се храни само отъ доброволно даденитѣ му пожертвувания. Само Тревалиенъ билъ въ състояние да извърши това дѣло. Слѣдъ 4 годишенъ ходъ той се завърна въ кѣщи, а другаритѣ му изгинали по пѣтя отъ мѣжа.

— Въ 1906 година канадското спортно дружество „Мантрeалъ

щаръ“ издаде една покана за околосвѣтско пѣтуване срѣщу единъ басъ. Явиха се трима жѣлающи, които на януари 1907 г. трѣгнаха, като получили по 50 ст. дневно за храна, обаче по пѣтя не трѣбвало да просятъ. Единия отъ тѣхъ умрѣлъ въ Южна Америка отъ трѣска, другия се разболѣлъ и останалъ по пѣтя, само третия Ла Брескъ, единъ канадиецъ отъ французко потекло останалъ победителъ. Той се завърналъ прѣзъ мартъ т. г. съ парахода отъ Ливерпулъ у дома си въ Канада.

Прѣвелъ: Вечаръ.

Смъртността на туриститѣ по Алпитѣ. — Споредъ една статистика на германския и австрийския алпийски клубове, 890 души сж загинали отъ 1901 до 1910 г. рдина като жертва на алпинизма, безъ, обаче, да се броятъ войницитѣ и жителитѣ загинали отъ снежнитѣ прѣспи. Най-малко нещастни случки е имало прѣзъ 1905 г., когато сж загинали само 56 души, а най-много прѣзъ 1909 година — 144 души. Въ 1910 тѣ сж достигнали до 128. Загиналитѣ прѣзъ тази година, раздѣлени по народностъ, на първо мѣсто стоятъ германцитѣ — 42 души, подиръ тѣхъ идатъ 24 австрийци, 19 швейцарци, 6 италиянци, 5 англичани, 3 французи и пр.

П О Щ А.

Дупница. Г. Додовъ. Статията ви се получи и ще се помѣсти въ единъ отъ иднитѣ броеве. Защо не съобщите нищо за вашитѣ археологически издирвания? Ами дадена ви бѣ една статия за прѣглеждане, що стана съ нея?

Ред.

О Б Я В И.

Туристски хотелъ и гостилница.

Сдържательтъ на най-уредениятъ хотелъ „Балканъ“, въ историческия гр. Плѣвень обявява, че прави на туриститѣ слѣднитѣ отсѣпки въ хотела си: на леглата 30% отъ обикновениитѣ цѣни, на храната въ гостилницата 20% сжщо отъ обикновениитѣ цѣни.

Печатница П. М. Бжзайтовъ — София.